

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Ваня Куздова Банабакова

в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни
науки“,

професионално направление 3.7. „Администрация и управление“,
научна специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство“,

Национален военен университет „Васил Левски“,

гр. Велико Търново

на дисертационен труд с автор

Пенчо Малинов Малинов

**НА ТЕМА: Постигане на конкурентоспособност, чрез прилагане на
иновационни стратегии (на примера на фирми от промишления сектор)**

представен за придобиване на Образователно-научна степен „Доктор“,
професионално направление 3.7. „Администрация и управление“,

по докторска програма „Социално управление“

2022 г.

I. Общо представяне на дисертационния труд.

Основание за настоящата рецензия е Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“, Свищов, № 315 от 11.05.2022 г.

Представеният дисертационен труд е насочен към актуална за света и страната научна проблематика, свързана с необходимостта от повишаване на конкурентоспособността на компаниите поради динамично променящите се пазарни условия, факторите от макросредата и растящата конкуренция и в тази насока търсене на адекватни възможности и стратегии.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 168 страници, от които основен текст 159 страници, и включва списък на използваните съкращения, списък на фигурите и таблиците, увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и едно приложение. В дисертационния труд са представени 11 таблици и 8 фигури.

Изпозвани са 100 литературни източника, от които 54 на кирилица, 40 на латиница и 6 електронни ресурси.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Темата на дисертационния труд и самата разработка са изключително актуални и това се определя от следните предпоставки, тенденции и условия: силно конкурентната среда в промишления сектор налага търсене на възможности за повишаване на конкурентоспособността на отделните фирми; основен източник на възможности в тази насока са иновациите и респективно прилагането на адекватни иновационни стратегии; налице е и необходимост от разработване и изграждане на ефективни и стабилни системи за постигане на конкурентоспособност, чрез прилагане на иновационни стратегии; възможностите за повишаване на конкурентоспособността и прилаганите иновационни стратегии са специфични, съобразно факторите от макросредата, диференцирани по региони и пазарни условия; няма достатъчно изследвания, свързани с методологичните, методичните и научно-приложните аспекти на настоящата проблематика и други.

В увода е обоснована актуалността на темата и са дефинирани точно и ясно обектът, предметът, целта и изследователската теза.

Обект на настоящия дисертационен труд е конкурентоспособността на организациите.

Предмет на изследването е конкурентоспособността на организациите, чрез прилагане на иновационни стратегии (по примера на фирми от промишления сектор).

Основната **цел** на дисертационния труд е да се изследват конкретните механизми, по които се осъществява постигането на конкурентоспособност, чрез прилагане на иновационни стратегии.

Научноизследователските задачи логично са разделени на задачи с теоретико-изследователски характер и задачи с практико-приложен характер.

Дисертационният труд разработен на основата на **изследователската теза**, че ако стопанските организации, които работят в промишления сектор

не прилагат иновационни стратегии, не могат да постигнат висока степен на конкурентоспособност.

При разработване на дисертационния труд и за постигане на целта, решаване на научноизследователските задачи и доказване на изследователската теза са използвани научно-изследователски подходи и методи като: анализ и синтез, контент-анализ, методи на допитването – анкета и интервю, метод на наблюдението, SWOT-анализ, индукция и дедукция, графично и таблично представяне на информацията и други.

Дефинирани са конкретни ограничителни условия на изследването, основно с пространствен и времеви характер и такива, свързани с осигуряването на представителност на извадката при проведеното емпирично проучване.

Основните емпирични изследвания и анализи в дисертационния труд се основават на проведено проучване, чрез анкета и полустандартизирано интервю, в което вземат участие три фирми, опериращи в промишления сектор, които се различават по своя предмет на дейност.

В първа глава, на основата на критичен и сравнителен анализ, са изведени определенията в тяхната еволюция за конкуренция, конкурентност и конкуриране и са открити видовете конкуренция, съобразно определени критерии. Изследвана е конкурентоспособността в неговата еволюция и разновидности като са направени съответните изводи.

Анализирани са възможностите за конкурентни предимства като предопределящи конкурентоспособността и са разгледани трите стратегии за постигане на конкурентни предимства въз основа на концепцията на Майкъл Портьър за конкурентните предимства.

В хода на логиката на изложението са представени концептуалните основи и значение на иновацията и особеностите на иновационните стратегии. Направен е задълбочен критичен и сравнителен анализ на водещите теоретични постановки на понятието иновация в неговата еволюция и е обосновано разглеждането на иновацията като неделим елемент от процеса по внедряване и усъвършенстване на нови продукти или услуги, което предопределя последващите конкурентни предимства и тяхното успешно позициониране на трудно прогнозируемия пазар. Изведена е типологизация на иновациите в тяхната широкообхватност и сфери на приложение.

Обоснована е ролята на иновационните стратегии за осигуряване на конкурентни предимства. Направен е анализ на тенденциите в прилагането на иновационни стратегии с цел повишаване на конкурентоспособността в Европейския съюз и България. На основата на анализа са обобщени изводи относно възможностите за измерване на конкурентоспособността, постигната чрез ефективна иновационна политика.

На основата на изследванията в първа глава са представени задълбочени изводи.

Във втора глава е направен анализ на прилаганите иновационни политики, респективно иновационни стратегии в различни държави, региони

и световни организации – като САЩ, Русия, Китай, Европейския съюз и България, на основата на виждането на автора на дисертационния труд, че иновационната система на всяка държава се изгражда и развива под въздействието на множество обективни и субективни фактори като размери и мащаби на страната, местоположение и ресурси, политика на страната в сферата на иновационната дейност, равнище на предприемаческата активност, развитост на организационната култура в обхвата на иновационната дейност, ниво на научноизследователска и развойна дейност, визия за бъдещето и степен на участие в международното разделение на труда и други.

Авторът изследва задълбочено и националната политика в областта на иновациите в България като акцентира върху стратегическите приоритети в тази насока и целесъобразните инструменти за приложение. Направен е анализ на иновационната активност в страната по икономически сектори и големина на предприятията за периода 2014 – 2018 г. Очертани са промените в тенденциите в тази насока в резултат на пандемията, свързана с КОВИД 19.

В резултат на направените изследвания в международен и национален мащаб и заключението, че липса единна методология за изследване и оценка, авторът проектира и предлага алгоритъм за изследване на конкурентоспособността, чрез прилагане на иновационни стратегии.

Предложеният алгоритъм включва четири етапа и има за цел да изследва основните иновационни стратегии, чрез които предприятията могат да подобрят и усъвършенстват своята конкурентоспособност. Идеята на автора на дисертационния труд е, въз основа на получените обективни резултати да могат да се изведат конкретни възможности за усъвършенстване на организационната конкурентоспособност. Алгоритъмът се основава на SWOT-анализа с цел откриване на потенциални стратегически преимущества за постигане на организационна конкурентоспособност в изследваните предприятия и на проучване, чрез анкета и полустандартизирано интервю с цел изследване на конкурентоспособността на организацията.

В края на втора глава са обобщени задълбочени изводи.

Трета глава е насочена към изследване на конкурентоспособността на конкретни фирми от промишления сектор, чрез прилагане на иновационни стратегии, на основата на прилагане на предложения във втора глава алгоритъм.

За всяка от фирмите е направен SWOT – анализ с цел адекватен избор на иновационна стратегия, ориентирана, според автора на труда към максимално използване на силните страни на организацията и възможностите на средата, едновременно с минимизиране на слабите ѝ страни и външните заплахи.

Представени са и резултатите от направено проучване, чрез анкета и полустандартизирано интервю, целта на което е да се установи връзката между прилаганите иновационни стратегии и конкурентоспособността на изследваните предприятия.

Трета глава на дисертационния труд е логично продължение на първа и втора глава като в нея е верифицирана основната изследователска теза.

На основата на приложения алгоритъм за проучване и анализ в края на трета глава са изведени съществени обобщения за адекватните мерки и инструменти, които трябва да се приложат, за да се повиши конкурентоспособността на изследваните предприятия, чрез иновационни стратегии, което по емпиричен път доказва пряката връзка между повишаването на конкурентоспособността и използването на подходящи иновационни стратегии.

В заключението на дисертационния труд са изведени основните изводи, предложения и сфери на приложение на основните научни и научноприложни резултати на изследването.

Подкрепям виждането на автора на дисертационния труд, че разработката може да бъде използвана, както от изследователи, така и от действащи мениджъри, които се занимават професионално с постигането на конкурентоспособност, прилагане на иновационни стратегии в сектор промишленост, и че резултатите от настоящия труд са приложими и в сферата на обучението по иновации и конкурентоспособност след съответни преобразования и трансформации.

Авторът е очертал и своите виждания за бъдещите си научни изследвания.

Съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема. Получените резултати показват, че поставените цел и научно-изследователски задачи са цялостно постигнати. Първа глава решава двете задачи с теоретико-изследователски характер. Втора глава решава първа и втора задачи с практико-приложен характер. Трета глава решава третата задача с практико-приложен характер. Изследователската теза е доказана на основата на емпирични проучвания и анализи.

Предложеният дисертационен труд е разработен последователно и логично и е много добре структуриран. Авторът показва много добро владение на терминологията по разглежданата проблематика. Използвал е добре подбран инструментариум от методи за проучване и анализ и значителна база от емпирични данни. Направени са задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите и са дадени научно обосновани предложения за възможностите за повишаване на конкурентоспособността на предприятията, чрез ефективна иновационна политика и респективно иновационни стратегии.

Обемът на дисертационния труд е оптимален, от гледна точка на цялостност и завършеност на научното изследване и от гледна точка на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор”. Считаю, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискването на чл. 27, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Р България.

Разработеният дисертационен труд е лично дело на автора, защото изследванията и научните публикации в сферата на разглежданата проблематика не са масови. Не са налице съмнения за плагиатство.

Авторефератът е разработен в обем от 59 страници. Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд, и включва задължителните научни и научно-приложни приноси и списък с научните публикации по темата.

Авторът е представил 3 самостоятелни научни публикации, свързани с дисертационния труд. И трите са публикувани в научни издания на СА „Д. А. Ценов“, Свищов. Две от тях са научни статии и една е научен доклад, представен на научната дискусия на тема „Мениджмънтът - реалност и бъдеще“. И трите научни публикации са на български език.

Пенчо Малинов Малинов е участвал в редица научни форуми като е представил доклади или като слушател, като: научна дискусия на тема „Мениджмънтът - реалност и бъдеще“, 2017 г.; и Докторантски научни сесии, проведени през 2018 г., 2019 г. и 2020 г.

Пенчо Малинов Малинов отговаря на националните минимални изисквания за придобиване на ОНС Доктор по професионално направление 3.7. Администрация и управление с постигнатите 30 точки от научни публикации при минимални изискуеми 30 точки. Дисертационният труд на тема „Постигане на конкурентоспособност, чрез прилагане на иновационни стратегии (на примера на фирми от промишления сектор)“ представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е с ясно изразени **научни и научноприложни приноси.**

Като най-значими се открояват следните **научни приноси.**

- Направен е сравнителен и критичен анализ на теоретичните постановки, свързани с понятията конкурентоспособност, иновационна политика и иновационни стратегии и взаимовръзката и взаимозависимостта между тях.
- Разработен е алгоритъм за проучване и анализ с цел измерване на конкурентоспособността и възможностите за иновации и начертаване на насоки за развитие.

Като най-значими се открояват следните **научно-приложни приноси.**

- Анализирани са тенденциите, особеностите и проблемите, свързани с възможностите за постигане на по-голяма конкурентоспособност и ролята на иновациите и адекватните иновационни стратегии в този процес на макрониво в различни държави, региони и световни организации.
- Изследвана е макрорамката на възможностите за по-голяма конкурентоспособност, основана на иновациите и подходящите иновационни стратегии в страната.

- Направено е емпирично изследване, в резултат на което са изведени основни практически проблеми, свързани с постигането на конкурентоспособност, чрез прилагане на иновационни стратегии в предприятия от промишления сектор и са направени научнообосновани предложения с практико-приложен характер.

Така формулираните приноси приемат като значими за науката и практиката.

Научните и научно-приложните приноси в трудовете на кандидата могат да се отнесат към следните групи:

- Доразвиване и дообогатяване на актуален научен проблем, свързан с необходимостта от търсене на нови възможности и доразвиване на съществуващите за повишаване на конкурентоспособността, чрез усъвършенстване на иновационната политика и избор и прилагане на подходящи иновационни стратегии;

- доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории и методически подходи;

- създаване на нови методи;

- приноси за внедряване – методики, алгоритми и модели.

Настоящият дисертационният труд представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за такъв вид научен труд. Нямам критични бележки към него.

Въпрос:

1. Необходима ли е известна корекция в предлагания алгоритъм при неговото приложение в други сектори – например в сектора на услугите?

Като препоръка и пожелание за бъдещата научно-изследователска работа на автора е продължаване на научните изследвания, в насоките, които той е начертал в заключението на дисертационния труд и публикуване на научноприложните резултати от дисертационния труд и от бъдещи научни изследвания и в научни издания в чужбина. Проблематиката, по която Пенчо Малинов работи е със значимост не само за България, но и в международен аспект и научноприложните резултати на неговите изследвания ще представляват интерес за научните среди в чужбина.

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд и авторефератът към него на Пенчо Малинов Малинов отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Р България, Правилника за неговото прилагане, на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление и

изискванията за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Социално управление“ при СА „Д. А. Ценов“, Свищов.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на Пенчо Малинов Малинов на тема „Постигане на конкурентоспособност, чрез прилагане на иновационни стратегии (на примера на фирми от промишления сектор)“ и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Пенчо Малинов Малинов да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Социално управление“.

23. 05. 2022 г.

Гр. Велико Търново

Рецензент: .

(проф. д.н. Ваня Банабакова)